

2024-02-26

Dnr: NTN-2022-00335, KFKS-2022-00472

Beslut om ytterligare föreskrift för Skarpnäs naturreservat i Nacka kommun

Nacka kommuns beslut

Nacka kommun beslutar med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om ytterligare en föreskrift för Skarpnäs naturreservat. Den nya föreskriften har följande numrering och lydelse:

[I naturreservatet är det förbjudet att]

A9. avverka eller skada träd och buskar eller utföra annan skoglig åtgärd.

Upplysning

Den nya föreskriften ska gälla tillsammans med befintliga föreskrifter i Nacka kommuns beslut om bildande av Skarpnäs naturreservat den 20 juni 2022 §206 (diarienummer KFKS 2022-472).

Bakgrund

Förbud mot avverkning har i tidigare samrådsversion av naturreservatet varit med i A-föreskrifterna men föll bort inför samrådet 2022. Intentionen från Nacka kommun har hela tiden varit att skydda skogen i Skarpnäs från avverkning. Därför görs nu denna komplettering av föreskrifterna.

Remiss och inkomna synpunkter på förslaget

Ett förslag till detta beslut har sänts på ett brett samråd med sakägare, myndigheter och allmänhet under perioden 10 oktober-13 november 2023. 19 svar har inkommit, där 15 svarande har meddelat att de inte har några synpunkter eller avstår från att yttra sig. Kommunstyrelsen, miljö- och stadsbyggnadsnämnden, Länsstyrelsen samt Skogsstyrelsen är positiva till förslaget. Skogsstyrelsen påpekar att gamla träd i synnerhet gammal tall och ek bör kunna frihuggas från konkurrerande yngre träd. Detta möjliggörs i tidigare beslutade föreskrifter för Skarpnäs naturreservat.

Nacka kommuns bedömning

Skarpnäs är ett kärnområde för biologisk mångfald med höga naturvärden. Områdets gamla barrnaturskogar, hållmarkstallskogar och blandskogar har en lång kontinuitet med många äldre träd, rikligt med död ved samt en mängd naturvårdsarter, varav flera är rödlistade. Området har mycket höga frilufts- och rekreationsvärden tack vare närheten till Orminge samt det strategiska läget som en av de inre delarna av Nacka-Värmdökilen. Genom området går Booledden. En avverkning av området skulle innebära stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald och för de ekologiska spridningssambanden i Nacka-Värmdökilen samt påtagligt försämra Nackabornas tillgång till friluftsområden.

Syftet med Skarpnäs naturreservat är att bevara ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv samt bevara dess gamla skogar, hållmarker, sjöar, våtmarker, brandfält och hävdade marker, samt dess artrika växt- och djurliv. Reservatets karaktär med grova, gamla och döda träd, inslag av ädellövträd samt kulturmiljöer ska särskilt vårdas och gynnas. Inom området ska det finnas möjlighet till olika friluftsaktiviteter, naturupplevelser och vardagsrekreation. Naturvärdena är en förutsättning för att bibehålla de rekreativa värdena och friluftslivet ska utvecklas i samspel med bevarande av biologisk mångfald.

Nacka kommun bedömer att den nya föreskriften är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25§ miljöbalken finner kommunen att det finns starka skäl att besluta om föreskriften för att skydda och bevara reservatets naturvärden och värden för friluftslivet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen i Stockholms län, se bilaga 2.

Bilagor

1. Beslut (2022-06-20) om bildande av Skarpnäs naturreservat med beslutslista (ej skötselplan)
2. Hur man överklagar

SKARPNÄS NATURRESERVAT

Föreskrifter – Avgränsning – Skötselplan

BESLUT KF 2022-06-20

Dnr NTN 2021/140

Dnr KFKS 2022/472

Beslut om bildande av Skarpnäs naturreservat i Nacka kommun

Nacka kommuns beslut

Nacka kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat. Reservatets namn ska vara Skarpnäs naturreservat.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Nacka kommun bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning. Förvaltare för naturreservatet ska vara Nacka kommun, natur- och trafikenämnden, i enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden är tillsynsmyndighet.

Beslutet riktar sig till allmänhet, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden inom reservatsområdet berörs.

Uppgifter om reservatet

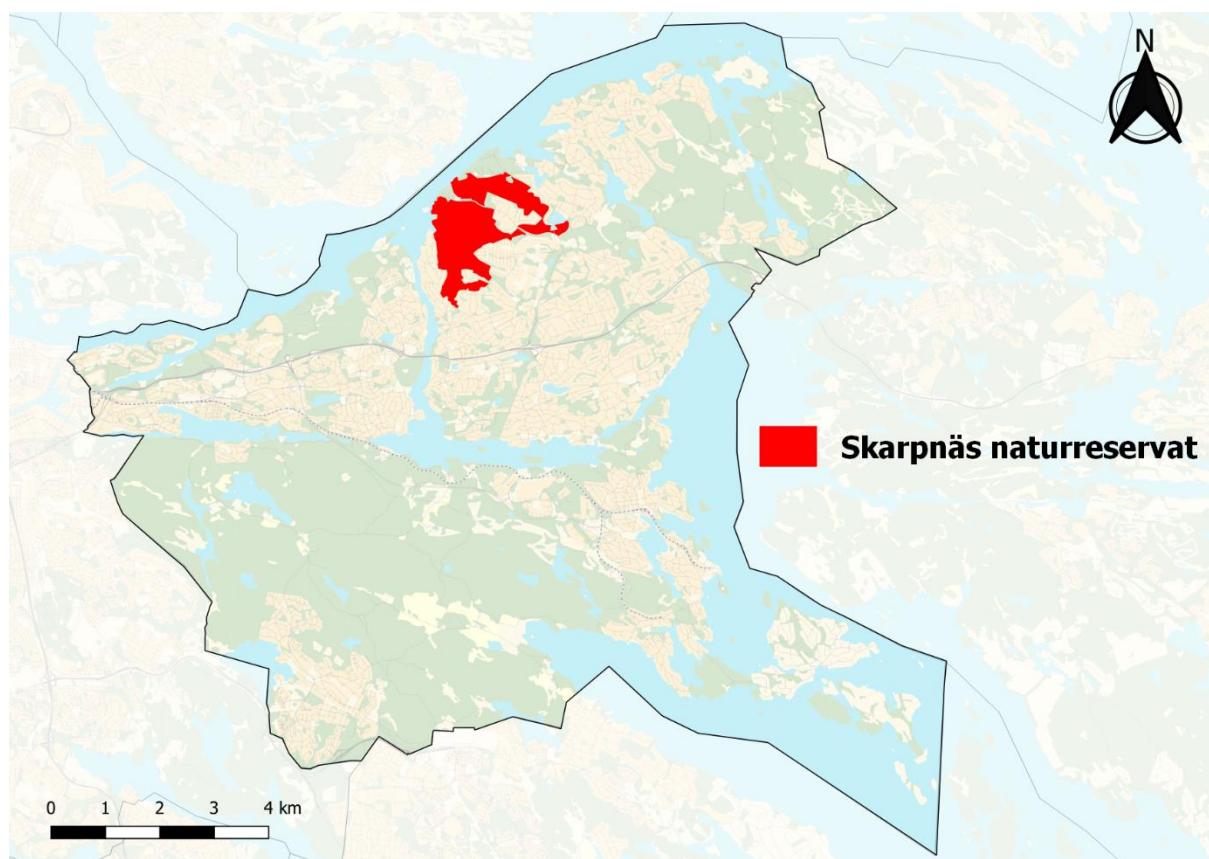
Namn	Skarpnäs naturreservat
Kommun	Nacka
Naturvårdsregister-ID	2056981
Socken	Boo
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap (24) Roslagens kust och skärgård (25a)
Läge	Reservatet ligger i kommundelen Boo i Nacka, cirka 1 km nordväst om Orminge centrum.
Fastigheter inom området	<i>Kommunala:</i> Skarpnäs 1:77, 1:78, 2:6, 2:7, 2:9, 2:10, 2:12, 2:13, 2:16 och 4:1, samt del av Björknäs 1:1, 1:59 och 10:1, Hasseludden 1:75, Orminge 60:1, Rensättra 2:3, Skarpnäs 1:83, 2:1, 2:4, 2:8, 2:11, 2:14 och 2:19.
Areal	240 ha varav land ca 220 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv samt bevara dess gamla skogar, hållmarker, sjöar, våtmarker, brandfält och hävdade marker, samt dess artrika växt- och djurliv. Reservatets karaktär med grova, gamla och döda träd, inslag av ädellövträd samt kulturmiljöer ska särskilt vårdas och gynnas. Inom området ska det finnas möjlighet till olika friluftsaktiviteter, naturupplevelser och vardagsrekreation. Naturvärdena är en förutsättning för att bibehålla de rekreativa värdena och friluftslivet ska utvecklas i samspel med bevarande av biologisk mångfald.

Syftet ska tillgodoses genom information, skötsel och anläggning av mindre friluftsanordningar samt vid behov utmärkning av stigar och leder och värdefulla platser ur natur- och kultursynpunkt. Vidare ska syftet uppnås genom att skogen i huvudsak lämnas för fri utveckling. På vissa platser genomförs naturvårdande åtgärder som frihuggning av gamla träd och utglesning av täta trädbestånd för att eftersträva en olikåldrig skog med en kontinuitet av äldre träd och död ved. Öppna marker ska hävdas. Våtmarker ska restaureras vid behov. Området hålls tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftsaktiviteter och ta del av de värden som naturen har i reservatet. Enklare anläggningar för friluftslivet ska finnas för besökare med olika behov av tillgänglighet, samtidigt som anläggningarna ska ha en kanaliseringseffekt så att både den biologiska mångfalden och områdets värden för friluftslivet bevaras och gynnas.

Skälet till beslutet att inrätta naturreservatet är den stora sammanhängande ytan av skog med lång kontinuitet, och områdets stora värde för friluftslivet. Syftet med beslutet är att åstadkomma ett ändamålsenligt skydd mot åtgärder som skadar dessa prioriterade bevarandevärden.

Föreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Nacka kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. gräva, spränga, borra, schakta, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
2. uppföra byggnad, mast, torn, brygga eller annan anläggning,
3. kalka, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra växtnäringsämnen,
4. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar, husbilar eller andra fordon och maskiner,
5. nyanläggning av ledning i mark, berg, luft eller vatten,
6. anordna alla typer av upplag inklusive snöupplag annat än tillfälliga i samband med områdets skötsel,
7. anlägga väg eller parkering, eller asfaltera befintlig sådan,
8. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra de åtgärder som ska tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifterna B1 – B15.

Markägare, arrendatorer och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla följande anordningar och åtgärder för att tillgodose syftet med reservatet:

1. Utmärkning av reservatets gränser och stigar samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningsskyltar,
2. anläggning och underhåll av anläggningar för friluftslivet såsom sittplatser, stigar, grusvägar, cykelstigar, spänger, trätrappor, gångbroar, grillplatser, vindskydd, bryggor, belysning, hundrastgård, utegym, badplats, torrtoalett, sopkärl och liknande anordningar,
3. naturvårdande skötsel såsom gallring, röjning, frihuggning, ringbarkning, randbarkning, veteranisering av träd, kvarlämnande, införande och skapande av död ved samt tillskapande av markblottor och bete eller slätter,
4. drift och underhåll av dagvattenanläggningen vid Myrsjön,
5. underhåll av kulturhistoriska lämningar,

6. åtgärder i syfte att minska utbredning samt förebygga etablering och spridning av invasiva främmande arter,
7. provtagningar eller undersökningar av växt- och djurarter samt övriga naturförhållanden i reservatet,
8. uppsättning och kontroll av fågelholkar, fladdermusholkar, insektsfällor, mulmholkar och liknande åtgärder,
9. kapning av träd som fallit över stig eller väg. Hindrande stamdelar flyttas och lämnas i reservatet. Träd eller grenar som riskerar att falla över välanvända stigar och vägar eller fast egendom får fällas eller beskäras,
10. igensättning av skogsdiken för tillskapande av våtmark,
11. rensning av diken,
12. framföra motordrivet fordon på vatten för underhålls- och anläggningsarbeten, exempelvis vattenvegetationsborttagning.

Åtgärderna beskrivs närmare i gällande skötselplan

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. sätta upp skylt, affisch, orienteringskontroll eller liknande anordning annat än tillfälligt,
2. fälla, skada eller ta bort levande eller döda träd och buskar, såväl stående som liggande.
3. gräva, hacka, borra, rista, måla eller på annat sätt skada berg, jord och sten.
4. skada vegetationen genom att gräva upp växter eller ta bort mossor, lavar eller vedlevande svampar.
5. medföra okopplad hund eller annat husdjur som inte är kopplat, annat än inom anvisat område och då endast mellan den 21 augusti och den 28 februari,
6. cykla annat än på stig eller anlagd väg, om ej annat anges,
7. göra upp eld annat än på anvisad grillplats.
8. övernatta mer än två nätter i rad på samma plats.

Utan kommunens tillstånd är det förbjudet att:

9. anordna tävlingar, marknader, event eller liknande verksamheter med fler än 100 personer, med undantag för aktiviteter som ordnas av skolor och förskolor för deras elever,
10. inom reservatets gräns i kantzoner i naturmark närmast bebyggelse (max tio meter från tomtgräns) anlägga ledning, dikesdragning eller liknande,

11. anlägga anordning (exempelvis damm) för att rena och fördröja dagvatten från Västra Orminge,

Inom reservatet gäller förutom föreskrifter även andra lagar och bestämmelser, se rubriken *Upplysningar*.

D. Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för:

- erforderlig skötsel, renovering och underhåll av va-ledningar, kraftledningar, kraftledningsgator, och ledningar enligt befintliga ledningsrätter i samråd med förvaltaren,
- markförläggande av kraftledningar i befintlig ledningsgata eller sjöförläggning av kraftledning i samråd med förvaltaren,
- nyetableringar och underhåll av sjösäkerhetsanordningar samt underhåll av objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten eller andra objekt väsentliga för sjöfarten,
- uppförande av mindre byggnad för el eller vatten såsom transformatorstation, pumpstation eller dylikt i samråd med förvaltaren, eller för
- utplacering av semipermanenta orienteringskontroller för ”Friska Nacka”.

Upplysningar

Reservatsbeslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft med undantag för de föreskrifter som meddelats med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart även om de överklagas.

Nacka kommun får meddela dispens från föreskrifterna enligt 7 kap. 7 § miljöbalken. Dispens får endast ges om det finns särskilda skäl.

Förutom naturreservatets föreskrifter gäller i området bland annat följande bestämmelser:

- Terrängkörningslagen (1975:1313) som reglerar körning i terräng med motordrivna fordon (även eldrivna). Till terräng räknas allt utanför vägmark, till exempel skogsmark, ängar, stränder, motionsspår, stigar och traktorvägar.
- Strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap. 15 § miljöbalken. Strandskydd omfattar stora delar av reservatet.
- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).

- Allemansrätten som ger alla rätt att vistas i skog och mark men som också kräver att hänsyn tas till natur och djurliv. Observera att allemansrätten begränsas av de föreskrifter som gäller i reservatet.
- Kulturmiljölagen (1988:950), enskilda såväl som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks och begränsas.
- Förbud mot nedskräpning enligt 15 kap. 30 § miljöbalken.
- Bestämmelser om vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Vissa av åtgärderna som listas i föreskrifter och skötselplan kan utgöra vattenverksamhet.
- Förbud mot att framföra motordriven farkost i alla Nackas insjöar utom Järlasjön och Sicklasjön (Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2001:138) om sjötrafiken m.m., utom vissa ankringsförbud, inom Stockholms län)
- Inom utpekad hundrastningsområde gäller lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. Enligt 16§ gäller att hundar under tiden den 1 mars-20 augusti skall hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Skäl för beslutet

Beskrivning av området

Skarpnäs utgörs av ett starkt kuperat och bergigt skogslandskap, som bär tydliga spår av inlandsisen. Det varierande landskapet har gett Skarpnäs en omväxlande och rik natur, där de värdefullaste delarna klassats som nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen. Här finns många olika slags naturvärden inom ett begränsat område. Naturreservatet är av regional betydelse för den gröna infrastrukturen (RUFs), då det är en del av den gröna kilen från Värmdölandet in mot centrala Stockholm – den så kallade Nacka-Värmdökilen. Området är en betydelsefull del av spridningssambandet för barrskogslevande arter i nord-sydlig riktning. I södra delen utgör reservatet även ett viktigt spridningssamband för arter knutna till ädellövskog.

Tillsammans med omgivande natur är reservatet en värdekärna för biologisk mångfald tack vare höga naturvärden och lång skoglig kontinuitet. De biologiska värdena är framförallt knutna till hållmarkstallskog, övriga äldre barrdominerade skogar, öppna marker, ädellövträd samt inslag av sjöar och våtmarker.

Barrskogen dominerar berg- och moränområdena. På hållmarkerna finns tallar som är uppåt 300 år. Här finns bland annat rödlistade arter som talticka och mottaggsvamp, samt noteringar om praktbagge och reliktböck. Inga större skogliga åtgärder har utförts sedan början av 1980-talet. Vid de många sjöarnas utlopp finns inslag av sumpskogar med al på socklar. Den höga fuktigheten och den goda tillgången på död ved, ofta i form av murkna granlågor, ger mycket höga naturvärden och ett flertal signalarter av mossor och vedsvampar har hittats.

Bild 1. Hällmarker vid Krokträskan

På sluttningar och i dalar finns såväl äldre blandskog med inslag av ek, lind och andra lövträd, som lövrika bryn och sumpskogar. I buskskiktet finner man hasselbuketter och skogsolvon. Danmarks ängar slås varje år. Där finns även noteringar om förekomst av smalvingad blomcock, en rödlistad skalbagge som är beroende av fuktig ängsmark. 2008 brann ett område mellan Krokträskan och Danmarks ängar. Det har gjort området till en värdefull miljö för arter som bara lever i bränd och död ved eller blottad jord eller sand.

Idag används området i huvudsak som promenad- och närströvmråde för boende i närliggande bostadsbebyggelse. Området har ett rikt förgrenat stigsystem. Förkastningen vid norra kusten är hög och brant, vilket skapar ett dramatiskt landskap med storslagna vyer ut över Saltsjön. Insjöarna lockar med bad och fiske. Trots att området inte hyser mycket synlig bebyggelse, har det en rik och spännande historia, framför allt från tiden kring förra sekelskiftet.

Ärendets beredning

Skarpnäs naturreservat har varit nära att bildas två gånger redan. Första förslaget till naturreservat genomgick en bred remissbehandling under tiden 27 september till och med 10 december 1999. Förslaget antogs av områdesnämnden i Boo den 21 mars 2001 och återremitterades sedan av kommunstyrelsens arbetsutskott den 17 april 2001. Därefter låg ärendet vilande.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden tog den 16 juni 2010 beslut om att förslaget skulle färdigställas och omarbetas enligt direktiv från kommunstyrelsen den 31 maj 2010. Kommunstyrelsens arbetsutskott tog sedan den 16 november 2010 beslut om att återremittera ärendet till miljö- och stadsbyggnadsnämnden för samordning med kommande detaljplan för Telegrafberget. Naturreservatsnämnden beslutade efter ändringarna om nytt samråd. Det nya förslaget till naturreservat genomgick en ny bred remissbehandling under perioden 4 juli till och med 14 september 2014. Den 19 oktober 2015 tog Kommunfullmäktige slutligen beslut om reservatet, varpå länsstyrelsen, efter överklagande den 13 oktober 2017 upphävde beslutet på grund av felaktig delgivning.

Inför nytt samråd har förslaget återigen omarbetats för att bättre spegla dagens förutsättningar med avseende på detaljplaner och markanvändning. Föreskrifter och reservatsskötsel har också uppdaterats.

Reservatets avgränsning

Området avgränsas av befintliga bebyggelseområden och Saltsjön med inloppet mot Stockholm (se bilaga 1). Reservatet har även en lång gräns mot Kummelbergets verksamhetsområde, som ligger omslutet av reservatet i dess östra del. Reservatsgränsen har lagts med ett avstånd på 2-3m från angränsande bebyggda fastigheter och mot verksamhetsområdet (15m). I Saltsjön är gränsen dragen cirka tjugo meter från strandlinjen ut i vattnet. I öster ansluter reservatet till Rensättra naturreservat, där endast den mellanliggande Hasseluddsvägen skiljer dem åt.

Kommunens bedömning

Skarpnäs är ett kärnområde för biologisk mångfald med höga naturvärden. Områdets gamla barrnaturskogar, hållmarkstallskogar och blandskogar har en lång kontinuitet med många äldre träd, rikligt med död ved samt en mängd naturvårdsarter, varav flera är rödlistade. Området har mycket höga frilufts- och rekreationsvärden på grund av närheten till Orminge samt det strategiska läget som en av de inre delarna av Nacka-Värmdökilen. Genom området går Boo-leden.

En exploatering eller avverkning av området skulle innebära stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald och för de ekologiska spridningssambanden i Nacka-Värmdökilen, samt påtagligt försämra befolkningens tillgång till friluftsområden.

Nacka kommun gör därför bedömningen att Skarpnäs bör skyddas som naturreservat. Reservatsbildningen ligger i linje med kommunens övergripande mål att skapa attraktiva livsmiljöer i hela Nacka. Inom reservatet finns reglerande, stödjande samt kulturella ekosystemtjänster. Ett skydd av området bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker och En god bebyggd miljö*. Genom förordnandet säkerställs områdets målinriktade skötsel genom en fastställd skötselplan, och genom skötselplanen regleras skötseln av marken så att frilufts-, naturvårds- och kulturmiljöintressena tillgodoses.

Förenlighet med översiktsplan, detaljplan och hushållningsbestämmelserna

Naturreservatet är förenligt med vid tiden för beslutet gällande översiktsplan (fastställd 2018), där Skarpnäs anges som ett område där reservatsbildning pågår. Ett flertal detaljplaner berörs. Områdena ifråga är av naturmarkskaraktär och planer kommer att upphävas där så krävs.

Strandskydd gäller för Krokträskan, Myrsjön, Vittjärn, Svartpotten, Glasbrukssjön, Övre Glasbrukssjön samt Saltsjön enligt förordnandekarta. Naturminne i form av en tall finns vid Övre Glasbrukssjön. Fiskevårdsområde omfattar sötvattensjöarna.

Större delen av reservatet omfattas av riksintresse för kulturmiljövården (Stockholms farled och inlopp) enligt 3 kap 6 § samt för kust och skärgård enligt 4 kap 2 § miljöbalken. Nacka kommun bedömer att naturreservatet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Intresseprövning

Nacka kommun har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken gjort bedömningen att naturreservatet inte går längre i inskränkningen av enskilds rätt att använda mark och vatten än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen i Stockholms län, se bilaga 3.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar

Datum: XX

Dnr: KFKS-2022-00472

Hur man överklagar

Kommunens beslut kan överklagas. Överklagan ska vara skriftlig och ställd till Länsstyrelsen i Stockholms län men skickas till Nacka kommun på postadress: Registrator, Nacka kommun, 131 81 Nacka. Överklagan kan också skickas via e-post till registrator@nacka.se.

Överklagan ska ha inkommit senast tre (3) veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. Klaganden anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen varit införd i ortstidningen alternativt den dag klagande undertecknat delgivningskvitto eller mottagningsbevis.

Av överklagan ska det tydligt framgå vilket beslut det är som överklagas samt hur och varför beslutet ska ändras. Överklagan ska undertecknas med namn, adress, telefonnummer och ärendets diarienummer, KFKS-2022-00472.